

לשכת הרבנות מודיעין

THE CHIEF RABBINATE OF MODIIN

פרשת ואתחנן

"מי יתן והיה לבבם זה להם"

הגמ' בעבודה זרה דף ה': -"אף משה רבינו לא רמזה להן לישראל אלא לאחר ארבעים שנה שנאמר (דברים כט) ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה וכתוב (דברים כט) ולא נתן ה' לכם לב וגו'. אמר רבה שמע מינה לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין. אמר רבי יוחנן משום רבי בנאה מאי דכתיב (ישעיהו לב) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור אשריהם ישראל בזמן שעוסקין בתורה ובגמילות חסדים יצרם מסור בידם ואין הם מסורים ביד יצרם" עכ"ל.

ובמשנה באבות (ה,כא) נאמר "בן 40 לבניה" ומציין רבינו עובדיה מברטנורא למקור הדברים במימרא הזאת של רבה "שלא קאי איניש (לא עומד אדם) אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין" (על דעת רבו עד 40 שנה). ע"כ.

ויש להתבונן בהקבלה שבין שני העניינים שבן 40 לבניה לבין אין אדם עומד... 40 שנה שהרי לכאורה יש הבדל מהותי ביניהם - 40 שנה שמציינת המשנה באבות הוא גיל ביולוגי שמשמעותו כי גיל האדם מוכשר וראוי לדברי בינה אולם הסוגיא בע"ז מציין אורך זמן של התבוננות בדברי הרב היא תקופה של 40 שנה שיש בה כדי להבין דברים מסוימים עד תומם, וא"כ מה המקום לדימוי בין הסוגיות?

תשובה -ודאי ברור וידוע ומוסכם כי אין עובדת היותו של האדם בן 40 שנה ערובה להבין כל ענין ולהיותו בעל בינה ובודאי שזקוק האדם לעוד "נתונים"...ומהם? ועוד ננסה להתבונן במושג אין אדם עומד...עד ארבעים שנה" מהו הדגש במילה "עד"? הכונה ב"עד 40 שנה" אינה לגיל ביולוגי בלבד, להתפתחות של מוח ושכל, אלא לארבעים שנות חינוך. ולכן גם האדם שנולד יגיע לגיל ארבעים, כשמסחר ילדותו נתנו הוריו ומכנכיו את הכלים בהם המשיך האדם במסע ארוך זה של חינוכו ובגיל 40 מגיע הוא לדרגה הקרויה בינה.

והשואל ישאל הרי חיי התינוק ותקופת הילדות מקוזזים כמה שנים? על זאת יש להשיב כי החינוך מתחיל עם רגע לידת האדם (ואף קודם לזה-בהקשר להוריו) וחינוך הוא ענין מהותי אשר מחדיר את הערכים לתוך פנימיות מהותית של המוחו, חינוך הוא ההיפך הגמור של אילוף, האילוף הוא חיצוני שכולו אומר חיקוי ועשייה ע"פ הרגלים קודים ורמזים ללכת לפי האופנה, עם החבר'ה, להיות בעניינים... עד הליכה כעדר כבשים שכל כבש טומן ראשו בחברו והולך אחריו.

לשכת הרבנות מודיעין

THE CHIEF RABBINATE OF MODIIN

אולם תינוק אשר משחר לידתו מתחנך להיות מחונך לעבוד על מידותיו ותאודתו לסגל לעצמו מציאות של לימוד ועליה בתורה מצוות ומעשים טובים בהם צריך המתחנך להפעיל חשיבה רבה ובינה יתירה כדי להשלים את המטרה ולכן כך בדיוק בן 40 שנה זה, לא אורך השנים הקנו לו ידע ב"הלכות בינה" אלא במשך זמן זה התחנך לקבוע את מהותו ע"פ התורה ודרכיה ולכן בן 40 לבינה וגם מאידך זהו הזמן בו יוכל להכריז בודאות כי עמד על דעת רבו. וזה אשר ביקש והתפלל משה רבינו על עם ישראל דור דעה "מי יתן והיה לבבם זה להם" להבין דרכי ד' ואורחותיו.

תפילה

"ולעובדו בכל לבבכם" - זו תפילה. = עבודה שבלב.
"כונת כל המצוות שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו...
וכונת רוממות הקול בתפילות. וכונת בתי כנסיות. וזכות תפילת הרבים זה שהיה לבני אדם מקום שהתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם. ויפרסמו זה. ויאמרו לפניו בריתך אנחנו."
(עכ"ל רמב"ן פ' בא)
מצות עשה מדאורי' (לדעת הרבה פוסקים) - להתפלל לפני הבורא.
אף שזמני התפילות. וסחי' הם מדרבנן (סידור ראשון ר' עמרם גאון - לפני 1100 שנים. סידור ר' סעדיה גאון אח"כ וכו') (כך לדעת הרמב"ם) וי"א שהם מדיברי סופרים - שחיברו לנו אנשי כנסת הגדולה. רש"י ברכות יז: ד"ה ואילו ועוד
"ערב בבוקר וצהריים אשיתה ואקמה, וישמע קולי" - תהילים נ"ה

בברכת שבת שלום,
הרב אליהו אחרר שליט"א
רב העיר מודיעין